

**ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ Ս. ԷԶՄԻԱՇԵՆ**

**SUPREME PATRIARCH
CATHOLICOS
OF ALL ARMENIANS
MOTHER SEE OF HOLY ETCHMIADZIN**

ՎԱՐԵԳԻՆ Բ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅՆ ԵՒ ԿԱՄՈՔՆ ԱԶԳԻՍ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՍԵԾՄԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԷԶՄԻԱՇԵՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՍԱՆՆԵՐ ՍԻՐՈՅ ՈՂՁՈՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՊՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՐԻԱՐԺՈՒԹԵԱՆՅՆ ՀԱՅՈՑ
ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱԴԻՄԱՅ ԵՒ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ,
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՅ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՅ ԵՒ
ՍԱՐԿԱՒԳԱՅ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ, ԺՈՂՈՎՈՅ,
ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԵՒԻՅ ԵՒ
ՍԻՐԵՅՏԵԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱՄԱՏԱՅՏԵԼ ԺՈՂՈՎԱՐԻՆԱՆ ՀԱՅՈՑ

«Էջ Միածինն ի Հօրն. եւ լոյս փառաց ընդ նմա»

Նոր Աւետիս Եւ Աստուածայայտութեան: Արարչական Սիրով վերստին ջերմացել Լ աշխարհը համայն: Վերստին ունկնդիր ու ծայնակից ենք լուսազգեստ հրեշտակների «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն» երկնածուսն օրհներգութեամբ: Վերստին մեր հոգիներում բերդեղենեան Աստուի լոյսն Ե զոսարք. «զի ծնաւ մեզ այսօր Փրկիչ» եւ «Էջ Միածինն ի Հօրն, եւ լոյս փառաց ընդ նմա»:

Գոհութիւն եւ Փառք Ամենակալ Աստուծոյ:

Հայոց երկնքում՝ լոյսն ի լոյսին Բերդեղենին, մեծախանդէ շողարձակում է կանրելով Ս. Լուսատրչի եւ Սուրբ Ծննդեան հոգեւորոգութեամբ ու շնորհաբաշխութեան բարի սպասումներով լեցուն մեր հոգիները առաջնորդում է դէպի երբորդ հազարամեակ. որի առաջին տարին ազգային մեր կեանքում ոսկեղորշմ կնքուած է Հայոց Մեծ Դարձի 1700-ամեայ յորդեանով:

Սիրելի բարեպաշտ ժողովուրդ հայոց ի սփիւռս աշխարհի.

Կանգնած Հայաստանի ազատ հողին, հայոց խաղաղ երկնքի ներքոյ որպէս շնորհընկալ Հայրապետ Ամենայն Հայոց, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Լոյս Խորանից բերկրասօք սրտի Սուրբ Ծննդեան բարի Աւետիսն ենք բերում ձեզ եւ զուարճացեալ մեծաւ ուրախութեամբ ծանուցում Հայոց Մեծ Դարձի՝ Հայաստանում քրիստոնէութիւնը պետական կրօն հռչակելու 1700-ամեան:

Առաքելահաստատ է Հայ Եկեղեցին: 2000 տարի՝ Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարդուղիմէոս առաքելների մարտիրոսեալ արեամբ հիմնամուր, հովիւն է Արարատի շուրջ մէկտեղուած Թորգոմի տան ժողովրդին եւ առաջնորդում նրան «ի խաւարէ ի լոյս, ի մահուանէ ի կեանս, յապականութենէ յանապականութիւն, յանգիստութենէ ի գիտութիւն ճշմարտութեան Իւրոյ»

301 թուականին Ս. Լուսատրչի անմեզ հայեացքով մեր ժողովուրդը ալիճանցաւ տեսնելու Յարուցեալ Փրկչի լուսեղեն էջքը հայրենի իր հողում: «Էջ Միածինն ի Հօրն, եւ լոյս փառաց ընդ նմա» փառաբանութեամբ աշխարհը հայոց առաջի Աստուծոյ կանգնեց խրատովանութեան ու տեսառնգրեց երկիրը իր հին՝ աշխարհում առաջինը հռչակելով

քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն: Համայն ժողովուրդով հաւատացի՞նք համակ Սեր Միակ ճշմարիտ Աստծուն, Ս. Ծննդեանն ու Մարդեղութեան փրկչական առաքելութեանը Նրա: Հաւատացի՞նք Գողգոթայի վրայ խաչեալի յաղթական Յարութեանը: Եւ Յարութեան յոյսին խաղաղութեամբ կեանքն արփիացաւ Հայոց աշխարհում, Հաւատի, Յոյսի, Սիրոյ գոյններով դրոշմուեց մեր լեռներին, երկինք նայող մեր վանքերին, խաչքարերին. ծաղկեց աղօթախօս մատենաներին, տիեզերքը լուսերգութեամբ ազնուացնող տաղին, շարականին: Աստույ շնորհը գտանք՝ մարգարէի խօսքի համաձայն. «Եւ տաց նոցա սիրտ այլ, եւ ճանապարհ մի՝ երկնչել յիմէն զամենայն ատուքս ի բարութիւն իրեանց եւ որդոց իրեանց յետ նոցա» (Եր 32.39): Աստույ շնորհն ընդունեցինք ի բարութիւն մեզ եւ այն կեանքի ճանապարհ, շնորհ դարձրեցինք: Յոյս գտանք մեր անյուսութեան մէջ, անգիտութեան մէջ՝ իմացութիւն, մեր թուութեան մէջ՝ ուժ եւ օրհասի մէջ՝ վերածնունդ:

Այսպէս, սիրելի բարեպաշտ ժողովուրդ հայոց, ուխտ կապեցինք Աստույ հետ: «Ի վերայ Աջոյն եւ Սրբոյ Էջմիածնի ամենայն ազգն հայոց կապեալ կայ» հաւատով ու գիտակցութեամբ եւ մեր յարեմութեան խորհուրդ Մայր Տաճարով կամարեցինք Միածնի Էջքի Սուրբ Սեղանը՝ Խորանը Ուխտի՝ որպէս Աստույ ռոմանապալի երկնահայեացք քարեղէն դրշմ, որ 17 դար սերնդէ-սերունդ պատկերագրուեւ ի հայրողեաց հոգիներում:

Արդարեւ, մենք մեծաթիւ ժողովուրդ չենք եւ երբեք չենք եղել: Բայց մեր հաւատը՝ գործերի փոխուած, դարձրել է մեզ մեծագործ ժողովուրդ: Հաւատի գործերով մենք մարմնատրել ու հաւաստել ենք մեր սերն առ Աստուած: Հաւատով մենք մէկ ենք որպէս Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցի, որ հաւատի կենդանի գործերով «դէպի երկինք բարձրացող գաղութն ճամբայ մը ունի»: Հայ Եկեղեցին հայ ժողովուրդն է՝ քրիստոնէական սուրբ հաւատով միասնական, ինքն իրեն Հայ Եկեղեցիով ճանաչող ու արտայայտող: Նայենք հայ կեանքի անդաստաններին: Քրիստոնէական համամարդկային արժէքներով, ազատութեան, արդարութեան, խաղաղութեան ձգտումներով է հանդերձատրուած հայ ինքնութիւնը, որով հակառակ մահաշունչ փորձումներին, դարերի մեջ արարել է միշտ, ի գորտ գտնուել հաղորդ լինելու եւ ներդրում բերելու մարդկային քաղաքակրթութեան առաջընթացին: Հայոց Սուրբ Եկեղեցուց աղբիւրացող հաւատով կեանք առած աշխարհասփիւռ հայ հոգիները հաւատով դարեր են կամրջել՝ հաստատուն ու կենսունակ պահելով մարդկային այն առանձնայատուկ ընդհանրութիւնը, որ «ազգ» եւ «ազգային» ենք կոչում: Հաւատն է ոգեշնչել ու թել տուել մեր բոլոր յաղթանակներին: Հարանց մեր հաւատով զինավառ՝ մեր ժողովրդի գաւակունք չեն երկնչել մահից՝ յանուն հայրենեաց պայքարում մահկանացու իրենց կեանքը բազմիցս զարդարելով անմահ փառաց պատկով: Հաւատով մերթել ենք սուտն ու երեսպաշտութիւնը, վատութիւնն ու վախկոտութիւնը, հաւատով սիրել ու մոլորելով մեր ընտանիքին, Հայրենիքին, Եկեղեցուն, հաւատով ապրել Աստույ հետ ու արժանացել ամենառատ օրհնութեանը Նրա: Այո՛, սիրելիներ, չկա՝ մեզ մահ, քանի դեռ մեր գործերում ապրում է մեր հաւատը, քանի դեռ հայոց պատմութեան ընթացքով յաղթականօրէն անցնում է լուսեղէն թափօրը Հայ Եկեղեցու ճառագեղով հաւատք ու խմորելով հոգի, հաւատարմօրէն պահելով մեր ժողովրդի ընթացքը դէպի Աստուած:

Այսօր մենք վերապրում ենք անցեալի մեր սուրբ յիշատակները ու մեր կողքին գգուն իրական ներկայութիւնը մեր նախնեաց, որ ապրել ու գործել են հոգու իրենց հայեացքի առջեւ քրիստոսադրոշմ մեր այսօրը ունենալով: Նրանք՝ յայտնի ու անյայտ անուններով, բիւր վկաներն են Քրիստոսի՝ հող հայրենին պաշտպանող զինուոր ու զօրավար, հող հայրենին շէնացնող շինական ու արհեստատր, երկիր կառավարող արքայ ու նախարար, շնորհալի կաթողիկոս, բերթող վարդապետ ու դէռնող երեք, որ երկնային իրենց բարձունքներից առօրակից են մեզ, որպէսզի հայոց ազգային կեանքի մեծագոյն իրադարձութեան դարադարձը նոր ելք դառնայ անհաւատութեան ու թերահաւատութեան

խոր ու խաւար վիրապից, Աստուածային էջքի նոր տեսիլքով նոր դարձ դառնայ դէպի Քրիստոս:

Ազատութեան յուսաբեր շունչն է թեւածում հայրենի մեր եզերքներում: Հայաստանի նոր անկախութեան հաստատումով, Արցախի ազատութեան նուաճումով հայութեան հոգով թօթափուել են եղեռնի միացող վիշտը, խորհրդային անաստուածութեան տասնամեակների ճնշող բեռը, աւերիչ երկրաշարժի կորուստների ցաւը, եւ ինքնաբոլորութեան ու ազգային մեր իրաւունքների պաշտպանութեան առաջին յաղթանակների բերկրանքով հաստատուել են լաւատեսութիւնն ու վստահութիւնը: Վերապրած տնտեսական ու քաղաքական կեանքի փոքրութիւնների տագնապներ, մենք կանգնած ենք հոգեւոր ու ազգային-հասարակական մեր կեանքի վերաշինութեան ճանապարհին:

Մեր պատմութեան որոշիչ այս շրջանում հարկ է, որ հաստով ու քրիստոնէական ճշմարիտ արժեքներով իմաստատուենք մեր կեանքը: Գիտակցենք Հայ Եկեղեցու դերակատարութիւնն իր կոչման բարձունքում, որպէսզի հասարակական մեր կեանքում Հայ Եկեղեցին իրապէս դառնայ խիղճը եւ երաշխատող բարոյականութեան, ժողովրդի կամքի արտայայտիչը պետութեան առջեւ եւ պետութեան աջակիցը ժողովրդին ծառայելու սրբազան կոչման մէջ:

1700-ամյակի միատրոդ ոգով եւ հաւատակերտ խորհրդով ընդառաջ գնանք ու վճիռներ գտնենք հոգեւոր-ազգային մեր կեանքի հրատապ խնդիրներին ու մարտահրաւերներին: Սրբագրենք մեր պատմութիւնը աղճատումներից ու շտկենք ժամանակների հարկադրանքները: Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնների միջեւ տարածայնութիւնների հարթումով ձեռնամուխ լինենք Հայ Եկեղեցու ներքին բարեկարգութեանը, 2000-ամայն քրիստոնէական ժառանգութեամբ գործուն մասնակցութիւն բերենք ազգերի, կրօնների ու եկեղեցիների համեղբայրութեանը: Քայլենք նուիրական մեր իղծերի իրականացման վճռականութեամբ՝ որպէս մէկ եկեղեցի, մէկ պետութիւն եւ ազգ:

Տիրաւանդ սիրով, Սուրբ Ծննդեան եւ Հայոց Մեծ Դարձի 1700-ամեայ յոբելեանի Աւետիանքով ողջունում ենք Հայ Եկեղեցու նուիրապետութեան Աթոռների Գահակալներին՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Ս. Արամ Ա Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանին, Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Սուրաֆեանին, Հայ Եկեղեցու զինուորեալ ողջ հոգեւ որ դասին:

Հայրապետական Մեր ողջոյնն ենք բերում Հայաստանի եւ Արցախի Հանրապետութեանց Նախագահներին, պետական այրերին եւ բարեպաշտ հաւատացեալ մեր ժողովրդին ի Հայաստան, յԱրցախ եւ ի Սփիւս:

Հայրապետական պատգամ ու յորդոր ենք յղում աշխարհասփիւտ մեր զաւակաց 2001 թուականի ողջ ընթացքում արժանիօրէն տօնակատարել պանծալի յոբելեանը՝ արժեւորելով նրա խորհուրդը ազգային եւ համաքրիստոնէական կեանքում: Իւրաքանչիւրս վառենք մեր մոմը հայոց միասնականութեան խորհուրդ Տաճարում՝ Միածնաէջ Սուրբ Խորանի առջեւ: Հայ Եկեղեցու սուրբ աւագանը դարձնենք մեր հոգու ծննդավայրը: Քրիստոսադրոշմ կնքենք մեր զաւակների՝ ունկնդիր լուսաբնակ Վազգէն Ա Հայրապետի հրաւերին. «Միտոմը տաք է, ձեզ է սպասում»:

Քրիստոնէայ առաջին պետութիւնն ու ազգը լինելու իրողութիւնն այսօր սոսկ հպարտութեան առիթ չպէտք է լինի մեզ համար, այլ պատասխանատւութեան քաջալերող ու ոգեղէն կոչ: Պարտք ունենք մեր Հաւատն ու Հայրենիքը պահպանած ու մեզ ժառանգած մեր նախնեաց, այս հողը մեզ շնորհած ու Միածնի էջքով այն սրբացրած Աստծոյ առջեւ: «Եւ մի լիցի մեզ» տկարարմալ ու ընկրկել մեզ վիճակում հրամայականների առջեւ, թերամալ առ Հայրենին մեր պարտքի ու պատասխանատւութեան, առ Աստուած մեր սուրբ ուխտի մէջ: Թող մեր եռանդը կորովի փոխուի, ու մեր սէը՝ անճնազոհութեան, թող հոգու,

մտքի ու ձեռաց մեր հաւատարմորդ ու հայրենաշէն գործերը լայնահուն բացեն հայութեան կեանքի նոր հազարամեակի ոտին եւ անցատը ժամանակի մեր այսօրը կապեն յաւերժին:

Փա՛ռք քեզ, հայրենաբնակ իմ ժողովուրդ, որ հակառակ կրած փորձութիւնների եւ ներկայ կեանքի բազում դժուարությունների, ձեռնամուխ ես հայրենաշինութեան սուրբ ու նուիրական գործին: Փա՛ռք քեզ, Սփիւռքի իմ ժողովուրդ, որ հաստատուն ու ամուր կամբով սատար ու զօրավիզ ես Մայր Հայրենիքի վերակառուցմանը, եկեղեցաշինութեանը, քաղաքների բարեկարգմանը, բանակի զօրացմանը, կրթութեան ու գիտութեան առաջընթացին՝ արդար քրտինքդ շաղախելով Հայաստանի ու Արցախի հարազատ քոյրերի ու եղբայրների մաքառումներին ու ազնիւ աշխատանքին: «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ» հայոց նոր ուխտի, ամենայն հայոց գալիքի:

Բեթղեհէմեան Աստղն է պայծառ շողում երկնքում եւ առաջնորդում մեր ճանապարհը դէպի ծննդեան այրը Մանուկ Յիսուսի: Թող մեր սրտերը այսօր տրոփեն հայոց Բեթղեհէմ Սուրբ Էջմիածնի աւետաբեր զանգերի կանչող ղողանջով եւ առ Աստուած ձայնեն մեր հողում ինչպէս թիւր աղօթքների երկնահաս խօսքով: Թող մեր մտքերը քափանցեն խորքը ժամանակների՝ իր մեծութեան մէջ ամբողջապատկեր տեսնելու համար յաւերժահայեաց սուրբ Մասեաց դիմաց հրաշակերտութեամբ խորին խորհուրդը Հայոց Մեծ Դարձի՝ նորոգ հաւատով եւ նորոգ կեանքով այն փոխանցելու նոր սերունդներին: «Այսօր է, զոր արար Տէր, եկայք ցնծասցուք եւ ուրախ եղիցուք» (Սղ 117.24), «Քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»:

*Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ
Սեզ, Չեզ մեծ Աւետիս:*

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՍԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուաւ Կոմդակս ի 6-ն Յունուարի
ի Տօնի Սուրբ Ծննդեան
Յամի Տեառն 2001 եւ ի թուին Հայոց ՌՆԾ
ի Մայրավանս Սրբոյ Էջմիածնի
ընդ համարաւ 34